EVANGÉLIKUS CSALÁDILAP

A LUTHER-TÁRSASÁG VALLÁSOS NÉPIES LAPJA.

Megjelenik julius és augusztus kivételével minden hó 15-én és végén.

Előfizetési dij egy évre 1 forint.

Kiadóhivatal: Luther-társaság pénztára, Deák-tér 4. sz., hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Szerkeszti
PAULIK JÁNOS
ev. vallástanár.
VI. ker., Hunyady-tér 11. II. em. 26.

Luther-társasági tagok e lapot dij nélkül kapják.

Hirdetési dij: egy oldal 12 frt, fél oldal 6 frt negyed oldal 3 frt és igy tovább

Második évfolyam. **Budapest, 1897. junius 15.** **19. szám.**

Nagy emberek nyilatkozatai a Szentirásról.

Az Isten igéjének fensége és dicsősége oly kimondhatatlan, és mi sohasem lehetünk az Isten iránt elég hálásak érette. *Luther.*

*

A biblia egy nagy erdő, melyben sok, mindenféle fa áll, a melyekről különféle gyümölcsöt lehet szedni; mert a bibliában bő vigasztalást, tanítást, útmutatást, intést, óvást, igéretet és fenyegetést stb. találhatni. *Luther.*

*

Egy könyv, a Szentírás adatott az embernek, a mely nagyszerű tartalmának véghetetlen gazdagsága miatt maga elégséges arra, hogy a jónak szikráját az enyészettől megmentse és századok után a világot besugárzó fényárrá növeszsze.
Schiller (német költő).

*

Az evangyéliomban van valami titkos erény, valami erőteljesen működő erő, valami melegség, mely egyszerre hat az értelemre és átjárja a szivet. Az evangyéliom nem könyv, hanem élő lény, olyan tevékenységgel, olyan erővel. mely mindent legyőz, a mi ellenében áll. Itt fekszik az asztalomon e minden könyvek könyve; sohasem fáradok belé olvasásába és pedig napról-napra ugyanazon gyönyörűséggel. Az evangyéliom szépségei által elragadott lélek nem a magáé többé; Isten veszi azt teljesen a maga hatalmába, ő irányozza annak gondolatait és képességét.
I. Napoleon (franczia császár).

*

Azt a nagy tiszteletet, melylyel a biblia iránt a föld sok nemzetiségei és népei viseltetnek, benső értékének köszönheti; s az nem pusztán népkönyv, hanem a népek könyve, minthogy egy nemzet végzeteit minden másoknak állítja oda jelképül, annak történelmét a világ teremtéséhez csatolja s azt földi és szellemi fejlődések, szükségképi és véletlenszerü események sorozatán keresztül az örökkévalóság legtávolabb birodalmáig vezeti le . . . Ha azt, a mi bevezetésül és felvilágosításul szükséges, hozzá csatolnák, megérdemelné e mű, hogy mindjárt jelenben is régi rangját foglalja el, nemcsak mint közönségesen használt könyv, hanem mint a népek általános könyvtára s akkor, minél magasabban emelkednének a századok műveltségben, annál jobban használtathatnék a nevelésnek egyfelől alapjául, másfelől eszközéül, természetesen nem tudákos, hanem valóban tudós emberek kezében . . .
Goethe (német költő).

*

A zsidóság és a keresztyénség története egész 18 század öröme volt s jólehet a görög szabadgondolkodás által félig-meddig háttérbe szoríttatott, még mindég csodás, erkölcsjavító erővel bir. A biblia a legnagyobbszerü mű, az emberiség vigaszkönyve. *Renan* (franczia iró).

Megtérésemet egyszerűen egy könyv olvasásának köszönhetem. Egy könyvnek? Igen. És e könyv egy régi, egyszerű könyv; szegény, mint a természet s természetes, mint ugyanaz; — egy könyv, mely tele van erővel s mégis igénytelen, mint a nap, mely bennünket melegít, mint a kenyér, mely táplál; — egy könyv, mely felénk oly bizalmasan s áldásos szeretettel tekint, — s e könyv *a biblia*. Méltón neveztetik szentirásnak. A ki Istenét elvesztette, ismét megtalálja e könyvben s a ki őt nem ismerte, azt e könyvből az isteni ige fuvallata fogja érinteni.

Heine (német költő).

*

Megvallom, bámulok a szent iratok fenségén; az evangelium szent volta szívemhez szól . . . Nézzétek a bölcselők könyveit egész pompájukkal, mily kicsinyek e mellett! Lehetséges-e, hogy a könyv, mely oly fönséges és egyszersmind oly nagyszerű, emberi mű legyen? Lehetséges-e, hogy az, a kinek történetét adja, ne legyen egyéb embernél? *Rousseau* (franczia bölcsész).

*

A szentirás a legnagyobbszerű irodalmi mű, a mely valaha a földön létezett, ép oly nagy megragadó egyszerűségével s elbeszéléseinek történeti jelentőségével, mint gondolatainak gazdagságával és mélységével, beszédeinek történeti erejével és változatosságával s gazdagságával és költészetének szépségével . . . Nincs egyetlen hang sem az emberi érzelmek létráján, a mely itt kifejezést nem nyerne, kezdve a szent harag töviseitől vagy a kétségbeesés szívtépő panaszától egész a könyörület szelid hangjáig vagy a szeretet legforróbb daláig. Emlékünkben vannak a hét görög bölcs nevei és mondásai. De mi ezen bölcsek bölcsesége az életbölcseség ama kincseihez képest, mely az ó-testámentomban van lerakva?! Elmélyedünk a plátói tanok mélységébe és csodáljuk eszméinek nemességét. De az Irás a világ örök eszméiről úgy beszél, mint szellemének ismert hazájáról és a legmélyebb gondolatokat s a legtartalomdúsabb tanokat oly biztossággal és egyszerűséggel mondja ki, mintha csak a világ legegyszerűbb igazságairól vagy mindenki által ismert egyszerű dolgokról volna szó! *Luthardt* (német hittudós).

*

Az evangélium erkölcstana oly tiszta, szent, mindeneket magában foglaló, mindenkihez alkalmazott, fényes és idős, hogy csak magától Istentől jöhet, mint a világosság, ezen első teremtménye.

Voltaire (franczia bölcsész).

*

Két mű van, a melyből az emberiség örökké tanulhat: a *biblia* és Shakespeare művei.

Jókai.

*

Nem szégyenlem a Krisztus evangyéliomát, mert Istennek hatalma minden hivőnek üdvösségére. *Pál* apostol.

Jegyzeteiből: ***a szerkesztő.***

Az élet könyve.

— Elbeszélés Ludig Emánueltől. —

»Atyám, szives szeretettel kérlek, vedd meg azt a könyvet nekem, olyan szép kis történetek vannak benne!«

Illedelmes szerénységgel erre kéri Sándor atyját, ki csak az imént is húszezer forintot tett be pénzes ládájába.

»Hallgatás a helyed, gyerek!« rival rá az apa. Az iskolai könyvek is elég sok pénzemben vannak, majd én még haszontalan dologra is pénzt dobok ki!«

»De kedves atyám! az a könyv . . .«

»Elhiszem, Sándor, te talán elég vakmerő volnál feleselni?«

»Nem, kedves atyám, — nem! Én csak kérni akartalak. Jenő mily szerencsés, hogy az ő anyja ezt a könyvet karácsonyra megvette neki. Tegnap felolvasott belőle egy-két történetet nekem.«

»Mit mondasz Sándor? Az a szegény özvegy oda át, kinek alig van betévő falatja, az adott ki pénzt könyvekre?! Lehetetlen, hogy oly ostoba legyen! Van annak ennél szükségesebbre is gondja.«

»Tagadhatlan, hogy Jenő édes anyjának nem eshetett könnyen. Úgy de, ő örömöt akart vele csinálni fiának, azért megtette, és mert a tanító úr is nagyon ajánlotta ezt a könyvet. Te pedig, atyám, elég gazdag vagy, hogy fiad kérését teljesítsed. Háladatos leszek jóságodért mindhalálig.«

A fiú szemeit könyek borították el, mikor az utolsó kisérlethez nyúlt, hogy atyját rábirja, miszerint ez szándékát megváltoztassa.

»Abból semmi sem lesz; és most eredj dolgod után! A burgonya rothadni kezd a pinczében.«

A fiú az ajtó felé indult, de csakhamar tétovázni kezdett, jeléül, hogy más kisegítőn törte a fejét.

»Hogyha már végkép nem akarod megvenni azt a könyvet, akkor tégy meg velem legalább annyit — könyörög Sándor — hogy egyszermásszor hozhassak ki az iskolai könyvtárból egy-egy jó könyvet.«

»Hát minden áron haszontalanságokkal akarod elpocsékolni az időt, renyhe fiú te?! Az olvasás az én házamban egészen fölösleges dolog. Tanítótok is jobban tenne, ha könyvolvasás helyett mást ajánlgatna! Az én házamnál »munka« a jelszó. Értettél? És most lódulj a pinczébe!«

Fenyegetőleg emelte fel jobbját az apa Sándor után és Sándor nehéz szívvel távozott, mélyen érezve lelkében, hogy atyja most igazságtalan volt irányában, mert ma sem teljesítette, miként máskor sem, egyik legszerényebb kérését. És mikor már lent volt a pinczében, eszébe jutott atyja durva bánásmódja, miben őt pár héttel előbb is részesítette. Ugyanis Jenő, az ő barátja, rábeszélte, hogy iskola után menjen vele a szegény özvegy házához. Tulajdonkép csak egy rozoga kunyhó volt ez és nem más, de azért mégis minden oly csinos, tiszta volt a szűk szobácskában, hogy joggal lehetett az özvegy szorgalmas és hű kezére következtetni, ki minden szegény-

sége daczára is boldognak és elégedettnek tudta magát és soha el nem mulasztott volna csak egy estét sem, a nélkül, hogy Isten jóságáért hálát ne mondjon. Jenő édes anyja nyájas, jóakaró mosolylyal fogadta mindkettőjüket s örömmel nyúlt ládácskájába, hogy abból egy gondosan takargatott ujságot vegyen elő; s miután azt még egyszer tisztán letörölte, bár por amúgy sem volt rajta, letette az asztalra. S ez nem volt más, mint egy egész olcsó, és népszerű nyelven írt vasárnapi vallásos ujság. A két kis barát gyorsan annak olvasásához látott és egy elbeszélésbe mélyen elmerülve voltak, ép akkor, mikor az ajtó váratlanul kinyilt és azon Sándor édes apja haragtól égő tüzes szemekkel lépett be.

»Itt kell nekem tégedet keresnem, te semmirekellő naplopó!« — rátámad dühösen az apa a fiúra . . . Hijába volt a szegény özvegy kérlelése. A szerencsétlen Sándor kénytelen volt apja kegyetlen bánásmódját talán századszor elszívelni.

Ez az eset jutott az elhagyatott gyermek eszébe, mikor a félsötét, dohos pinczében volt. Sírásra fakadt s azután felsóhajtott magában: »Csak jó anyám volna életben! — Anyácskám! miért is nem vittél magaddal csendes sírodba? Én olyan nagyon boldogtalan vagyok. Atyám épen nem szeret engemet . . .«

* * *

Való igaz, hogy apja őt épen nem szerette. Évek jöttek, évek mentek, de az apai szeretet melegét egyszer sem érezhette a szeretetre szoruló gyermeki szív. És így mihelyt ifjúvá lett, mind azt kivül kereste, mit az apai házban meg nem talált. Csakhamar akadtak víg czimborák is, kik szép szavakkal rávették, hogy igazságtalan apját ravasz hamisággal naponta csalja meg. A rossz társaságok éreztették itt is káros hatásukat, úgy hogy a különben lágy szív kővé változott, miről az apa is nemsokára nagy keserűségére meggyőződhetett.

Nevezetesen meghűlt és hosszantartó nagy betegségbe esett, a mikor is Sándor részvétét és gyermeki szeretetet színlelve, atyját rábirta, hogy gazdaságát neki átengedje.

Ezzel Sándor kezébe kerítette a dolog végét a hamis barátok tanácsára; s még jóformán el sem hagyta atyja a betegágyat, már is tapasztalnia kellett, hogy Sándor saját atyjának kínzójává lett. S alig telt el két év, a mélyen megszomorított Halász más menekvést nem talált, minthogy kivándorol Amerikába. . . . Kimondhatatlan keserűséggel eltelve hagyta el egy sötét éjszakán apjának hajlékát.

Nem sok napok mulva a gőzhajón találkozunk vele, hogy áthajózzon egy messzeeső ismeretlen nagy világba. A hajó, akár csak egy kevély óriási hattyú, úgy himbálódzott a csendesen mozgó tenger fodros habjain. S az egykor oly annyira gőgös ember pedig sötét gondolatokba elmerülve ott ült a hajó-fedélzeten, mereven nézve az előtte elvonuló sötétzöld hullámokat világos habfodraikkal, mik sebesen forogva majd le, majd felkavarogtak. A szerencsétlen hazátlan észre sem vette, hogy feje fölött a derült ég befelhődzött, a sötét fellegek összetornyosodtak, és a magasra emelkedő tenger hullámai egyre szokatlanabbul zúgnak s mindez azt jelenti, hogy a rettenetes vihar kitörőben van . . . A közben a hajó erős lökést kapott és a hajóőr elkiáltotta magát: . . . »Egy ember kiesett a hajóból.«

* * *

»Hogy mint szolgál az egészség?« Ezzel a részvétteljes kérdéssel fordult a beteghez — ki a hajó egyik szobácskájában matraczon feküdt — egy előkelő ábrázatu, körülbelül 27 éves ifjú.

»Már most jobban — kedves Uram. — Mint látja a függőágyról lekerültem s itt nyughatom a matraczon«, volt rá a fájdalmas nevetéssel egybekötött felelet. »Jólehet semmi sem köt az élethez, a tenger ölén is szívesen elpihennék, mégis köszönöm önnek, hogy utánam ugrott és a hullámok ölelő karjaiból kiszabadított.«

»Önnek sem szabad az életet oly kevésre becsülni. mert Istennek ajándéka, mit a szerencsétlen is becsülni tartozik« — mondá az ifjú.

»Én nyomorult ember vagyok, édes Uram, s ha ön megfoghatatlan emberbaráti szeretetből meg nem szán, végkép elhagyatott e földön . . . Hogy is nevezzem nagylelkű megmentőmet?«

»Én Sőregi Jenő vagyok.«

»Sőregi Jenő?!« — Erre a szóra határtalan bámulattal nézett s önkénytelen felkelni akart fekhelyéről, hogyha Jenő erős karjai vissza nem tartják.

Mikor pedig egy kissé magához tért, azt kezdte mondogatni magában: »Szinte gondoltam, hogy ez az ifjú máshonnan is ismer engemet, nemcsak az utasok névjegyzékéből. Hiszen annyit fáradott érdekemben, hogy okvetlen fel kellett tünni előttem, csak megfejteni nem tudtam magamban a talányt . . . Hogy is van az, hogy ön saját életét koczkára vetette az enyimért?« — folytatá beszédét remegő hangon a beteg. — »Valójában érdemetlen vagyok rá. Minden lehettem, csak nem barátságos önhöz akkor, mikor néha napján Sándor fiammal ellátogatott házunkhoz. Mi ösztönözte mégis önt, hogy ezt a nemes tettet elkövesse?«

»Az élet könyve« — lett rá a felelet határozott komolysággal.

»Az élet könyve!?« tudakozódva kérdi tőle a tenger hullámsírjából felkelt beteg. »Bizonyosan a szentirást érti ez alatt?«

»Igaza van önnek hogyha ezt a könyvet az életkönyvének tartja. Mert ez legméltóbb elnevezése a szentírásnak. De a miről most szóltam, az más könyv. Az egy becses gyüjtemény, mely kisebb elbeszéléseket tartalmaz s a kiadó »az élet könyve« czímet adta neki. A czímlapon jelige gyanánt a jelenések könyvéből (Jél. 20. r. 12. vers) vett ezen idézet áll: »más könyv is nyittaték meg, mely az életnek könyve.«

Erre mint a villám, rég elfeledett órák em-

léke járta be a hontalan szívét. »Hiszen ezt a könyvet kellett volna nekem is megvennem szívtelen fiam számára, a miből ön azt olvasta, hogy még az érdemetlenen is segíteni kell, ha szükségben van!«

»Igen is! — én ebből olvastam nem egy történetet, a mely egészen a mi helyzetünkre illik. Mihelyt ön a hajóra szállt, azonnal ráismertem önre, daczára elváltozott vonásainak s feltettem magamban, hogy önre gondom lesz és szükség esetén segítségére leszek. Épen akkor beszélgettünk a kapitánynyal a fenyegető veszedelemről, mikor ön a hajóról a tengerbe esett. S az imént említett történet azonnal eszembe jutott, mintha csak tegnap olvastam volna s én rögtön a tengerbe ugrottam, hogy önt csodálatos módon megmentsem.«

könyörült rajta s saját ipjánál, annak gazdag kereskedésében csinált neki helyet, hol Jenő finom műveltségű neje és derék édes anyja egymást felülmúlni iparkodtak a jó bánásmódban s Halász egyre érezte, hogy az Isten őt sem törölte még ki az élők könyvéből. S attól kezdve naponta kezébe vette az »élet könyvét« s azzal erősítette szívét az igaz életre, mely a Jézus Krisztusban van.

És más könyv, mely az »életnek könyve« nyittaték meg Halász Sándor előtt, mikor egy szép napon a fővárosból póstaküldeményt kapott, melynek tartalma egy csinos könyv volt.

Elcsodálkozva nyúlt hozzá s a könyv magától felnyilott, hol ez vala olvasható: »Tiszteljed atyádat és anyádat!« Olvassa, olvassa, míg nem nedves szemekkel utána teszi: ». . . hogy jól legyen dolgod és hosszú ideig élj e földön!«

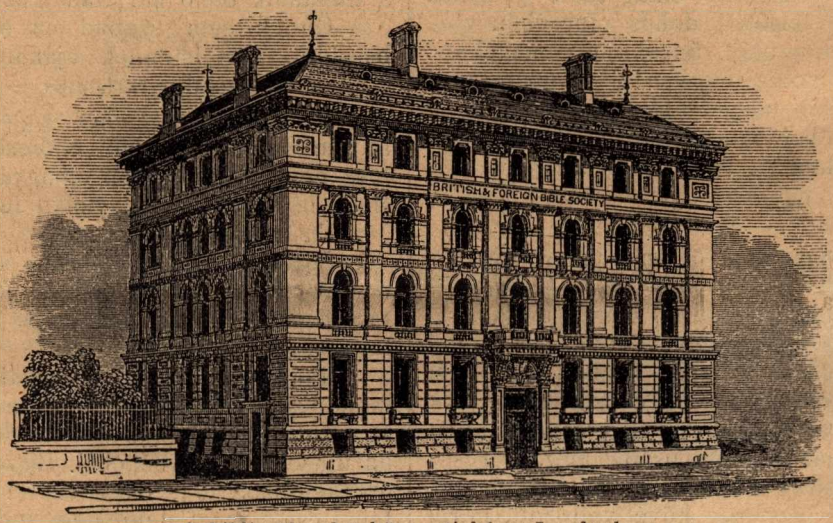

A biblia-társulat központi háza, Londonban.

A nehéz próbán átment férfiú, ki az imént már egy kissé felegyenesedett, e szónak hallatára, mélyen megrendülve bensejében, visszaesett fekhelyére, mire mély csend következett.

Utána, mintha csak mennyei világosság szállta volna meg, tekintetét az égre emelve, összetett kézzel magamagával következőleg beszélt:

»Jenőből jó ember vált, mert az »élet könyvét« sokat és szívesen olvasta; míg ellenben az én Sándorom rossz ember lett, mert az én vétkem miatt jó könyv helyett rossz könyvet, a csábítás gonosz könyvét olvasta, és így a bűn hálójába került. — Oh én ostoba, kegyetlen apa! Vajha mások az én példámon tanulnának! Szülők! adjatok jó könyvet gyermekeiteknek! A jó könyv áldás s ez ti rátok is száll.«

. . . Nemsokára ezután Halászszal Budapesten találkozunk egy gazdag kereskedésben. Ugyanis nem jutott el Amerikáig, útközben Jenő meg-

»Kedves Jenő, ez a te műved!« — így kiáltott fel az ifjú Halász mélyen megilletődve . . . »Hova tüntél el te ártatlan gyermek kor?! Azóta szívemet a bűn behálózta . . . Óh térj vissza te lelkibéke napfényes korszaka! Hadd foglalja el szívemet a bűnbánat! . . . Hol van atyám? Megtérek hozzá és nem nyugszom addig, a míg meg nem találom!«

S az volt csak a boldog óra, mikor megtalálta! apa és fiú karöltve vonultak be apáik hajlékába.

Az egész falu velük örvendett, még a madarak is mintha vígabban csicseregtek volna a nagy hársfák közt, ott az udvaron, a boldog viszontlátás emlékére. A nap soha sem sütött ki még oly szépen, az ég sem volt soha oly verőfényes kék, az élet boldogságban oly gazdag . . .

És e boldogság hű maradt hozzájuk egész a mai napig, mert szorgalmasan olvasgatják az »élet könyvét«, s egyéb jó könyveket. A faluban

senki sem kételkedik rajta, hogy ha ezek egyszer meghalnak, kegyességükért Isten saját ujjával fogja beírni nevüket, apa és a fiúét, az — »élet könyvébe.« Fordította: *Bognár Endre.*

A brit és külföldi biblia-társulat.

A ki az emberiség történetét figyelemmel olvassa, nem egyszer láthatja, hogy egyes igénytelen dolgoknak gyakran egész századokra szóló hatásaik voltak s hogy az Isten gyakran csekély jelentőségüeknek látszó egyéneket választ ki eszközül arra, hogy az emberiséget a tökéletesedés útján előbbre vigyék.

Ebben is az isteni gondviselés a maga nagy hatalmát hirdeti, azt mutatván az embernek, hogy az ő kezében minden lehetséges, hogy kicsiből is nagyot tud alkotni; egyuttal intvén őt arra is, hogy a legkisebbnek látszó dolgot se tartson egészen jelentéktelennek s másrészről el ne csüggedjen, ha mindjárt orkánok zúgnak is körülötte.

Csodálatosak az Isten útjai s bölcsek végzései!

Ezt bizonyítja ama társaság megalakulása is, a mely napjainkban Szentirással látja el a világot s a mely »*Brit és külföldi biblia-társulat*« néven ismeretes.

E nemes czélú intézmény keletkezésére is egy jelentéktelennek látszó esemény szolgált alapul.

Majdnem egy századdal azelőtt történt.

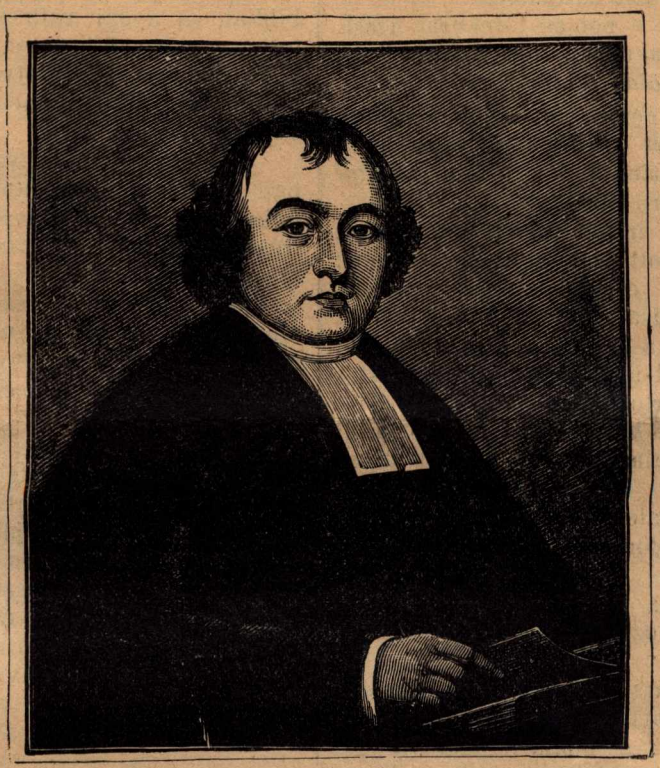

CHARLES TAMÁS.

Elmondjuk röviden azoknak, a kik még nem ismerik.

Megalakítására egy kis lány adott lökést.

Egy kis leány s egy világra szóló, gazdag társaság, — mily messze állanak egymástól! — s történetük mégis a legszorosabban függ össze egymással.

Egy kis leány buzgósága s az örök élet beszédjét szomjúhozó lelke volt az, a mit az isteni gondviselés eszközül választott arra, hogy általa kijelentse a maga dolgait s általa nagyot alkosson.

Jones Marinak hívták e leányt. Atyja takács volt Angliának Lanfihangel nevü falujában. 1784-ben született. Szülei által vallásos szellemben neveltetvén, az előtte többször elmondott szentirási elbeszélések s erkölcsi mondatok megragadták fogékony szívét s vágyat keltettek benne az iránt, hogy azok forrását: a szentirást a maga teljességében megismerje. Testi növekedésével egy vágy tartott lépést folytonosan, az a vágy, hogy neki saját bibliája lehessen.

Saját bibliája, — egy szegény leánynak! Nagy szó volt ez az akkori időben! A szentirás akkor még nagyon drága ritkaságok közé tartozott.

Nemes vágya nem hagyta nyugodni. Dolgozgatott, kuporgatott, csak hogy azt elérje. Hat évig tartott ezen, a legtiszteletre-méltóbb érzelemből fakadó takarékoskodás, míg végre meg lett a szükségelt összeg, s ő boldogan nézhetett vágya teljesülése elé. 1880. tavaszán elindult Bálába, az ottan lakó *Charles Tamáshoz*, a ki mint buzgó lelkész s nemes szívű emberbarát volt ismeretes s a ki az akkor Londonban fennálló »keresztyén ismeretek terjesztésére alakult társaság« által kevés példányban kiadott bibliákat árulgatta.

Hogy milyen érzelmek töltötték el szívét e Krisztus után áhitozó nemes leánykának, azt csak az képes teljesen megérteni, a ki nemes eszmékért hevülve, valaha érezte a megvalósulásukhoz való közeledéssel járó boldogító érzelmeket. Nemcsak a *mi sivár, vallásilag* közömbös korunkban, de még az ő korában is tiszteletre és csodálatra méltó marad ez egyszerű leány, a kinek gyermekjátékai közt is fővágyát a vallásban való tökéletesedés képezi s a ki elvonja magától filléreit, nagy nehézségekkel megtanul olvasni s gyalog megtesz 14 mértföldnyi utat, csak azért, hogy magának az »élet könyvét« megszerezze!

A balai lelkész, habár ismerősei által a nála lévő bibliák már mind lefoglaltattak, egyet mégis ad neki. S ő azt boldogan viszi haza, hogy Krisztusát belőle közelebbről megismerje!

Eddig szól a Jones Mari története . . . Ő ezzel elvonul a világ szemei elől s helyét a nyilvánosság előtt az eszme veszi át, melyet az ő buzgósága keltett életre.

Charles Tamást e kis leánynak a szentirás után való áhitozása s áldozatot nem ismerő önmegtagadása gondolkodóba ejtette.

Egyik gondolat lelkében a másikat szülte.

»Ime egy kis leány, a ki annyira áhitozott a szentirás után! S ki tudja hányan és hányan vannak olyanok, a kik azt szívesen forgatnák,

szent tanaival örömmel nemesítenék szívüket, ha erre alkalmuk nyilnék s a nyomtatott bibliák száma s drágavolta nem szolgálna akadályul!«

Igy gondolkozott körülbelül e hitbuzgó férfiú s szívében egy oly társaság eszméje fogant meg, a mely könnyü módon tegye megközelíthetővé az örökélet beszédjének szent forrását.

1802-ben e tervvel szívében Londonba utazott, hogy ott barátokat gyüjtsön számára. Itt egy lelkészi értekezleten megragadóan ecsetelte a szentirás ritka voltából eredő lelki károkat, elbeszélte a Jones Mari esetét, amire lelkész barátai örömmel üdvözölték az új bibliaterjesztő társulat megalakításának eszméjét s elhatározták, miszerint egy felhivást intéznek a ker. közönséghez s arra kérik fel, hogy e társaság megalakításához anyagi támogatást nyújtson.

S az Úr megáldotta e nemes törekvést. 1804. márczius havában csakugyan megtartotta első ülését a »*Brit és külföldi biblia-társulat*«.

Megalakulásakor a nemes szivü emberbarátok adományaiból 8 ezer frt gyült be czéljaira, mely összeget azonban Charles T. és lelkes barátai rövid idő alatt 23 ezerre növeltek.

Ezzel, mint alappal indult útjára a társaság; de csakhamar felvirágzott. Hogy mily mértékben: annak megvilágítására csak e néhány adatot idézzük. Mig megalakulása első évében 8000 frtot fordított czéljaira, addig a 11-ik évben már 980,000 frtot adhatott ki, az 51-ik évben 1.790,000 frtot s 1890-ben 2.736,000 frtot.

Mesés összegek! Hol vette magát az az óriási tenger, a mely ily hatalmas folyókat volt képes magából kiárasztani?

A kis erecskék s patakok ezrei: a szegények fillérei s a gazdagok forintjai növelték azt ily óriásivá.

E társulat gazdagsága fényes emlékoszlopa az angolok fenkölt gondolkozásának s nemes áldozatkészségének!

S mire fordítja e társulat e nagy összegeket? Ha csak velejét akarnók megjelölni a dolognak, azt mondhatnók: a biblia kiadására. De mennyi más dolog áll ezzel kapcsolatban! Nemcsak hogy az összes művelt nyelvekre lefordíttatta a Szentirást, hanem utat tört a keresztyénség szellemének a tőle azelőtt teljesen idegen vidékekre is. Tudós hittérítőket küldött szét a világ minden tája felé, a kik a messze Afrika, Amerika, Ausztrália, Ázsia müveletlen népei nyelvének tanulmányozását tűzték ki feladatukul s ezek azután azok anyanyelvére lefordították a Szentirást, a melyet ingyen, vagy alig valaminek nevezhető csekélységért kezükbe adván: előmozdította közöttük a ker. vallás terjedését. E társulat megalakulásakor a biblia mindössze 50 nyelvre volt lefordítva, s ma már, az ő tevékenysége folytán, 325 nyelven olvassák azt. 1808-ban a bibliát 81,157 példányban nyomatta, a mult évben e szám már 3.970,439-re emelkedett. S megalakulása óta kiadott s eladott 147.366,669 bibliát, körülbelül 120 millió frtot költvén e czélra.

Ime, ebben áll munkája, erre fordította nagy jövedelmét! A legmagasztosabbra s leghasznosabbra, a mire emberi társaság e földön törekedhetik! Mert ez által terjesztvén s ápolván a keresztyén szellemet a pogány népek s a müvelt népek között, a vallás tisztább felfogását s az erkölcsök javítását mozdította elő s igy az emberiség tökéletesítésén dolgozott. Ép azért bátran elmondhatjuk, hogy e társulat megalakulása új korszakot alkot az emberiség vallási és erkölcsi történetében, — elmondhatjuk, hogy működése egyike amaz áldozatoknak, a melyekben az Isten gyönyörködik.

S gyönyörködnie kell minden nemes gondolkodású embernek is és hálásnak lenni iránta! S e hálaérzelemnek a magyar ember szívéből sem szabad hiányoznia, mivel e társaság többször kiadván s állandóan terjesztvén nálunk is a magyar bibliát, — a mi vallási életünk oltárára is letette a maga áldozatát. Neki köszönhetjük azt, hogy ma már 18, illetve 12 krért is hozzájuthatunk egy új testámentomhoz s 80 krért egy teljes bibliához.

Vajha minden magyar ember minél gyakrabban kihasználná az általa nyujtott előnyöket s a mihez oly csekély áldozat árán juthat: a Szentirást vajha minél többször forgatná, lelkének nemesítésére s üdvére!

. . . Jones Mari és Charles Tamás régen aluszszák már síri álmukat! Nemes életük azonban elég hosszú volt arra nézve, hogy ama mustármag életre-kelésében s megnövekedésében gyönyörködhessenek, a melynek elvetésere őket választotta ki az égi Magvető kegyelme. Jones Marinak azt a nevezetes, nagy fáradsággal szerzett bibliáját a társulat most mellékelt képünkön látható londoni palotájában őrzi ereklye gyanánt s alapitójának: Charles Tamásnak pedig Bálában szobrot állított. A legszebb emlékszobor azonban — azt hisszük — az ezen nagy mű alapját képező istenszeretetük, a mely, ha mindezek elporlanának is s róluk a világ teljesen megfeledkeznék, — nem enyészik el, mert az jó helyen van bejegyezve: oda fent a fényes mennyországban.

Paulik János.

Apróságok a bibliáról.

Dickson Richárd amerikai tanár, időt vett magának, a biblia szavait s betüit megszámlalni. Számlálta három évig, naponként nyolcz órában és kisütötte, hogy a bibliában 31.173 vers, 773.692 szó és 3,566 480 betü van. (Ez bizonyosan az angol szövegre vonatkozik, minthogy az illető számláló amerikai.) Az Isten neve 6855, az »és« kötszó 45,227 izben fordul elő benne. A biblia közepe a 117-ik Zsoltár.

*

Egy franczia lap (Gaulois) kiszámította azt is, hogy mennyi utat tesz meg a szem a biblia végigolvasásánál, s ezt körülbelül 12 kilométernyinek mondja.

*

I. Rákóczi György erdélyi fejedelemről irják, hogy a bibliát 27-szer olvasta át. A sárospataki főiskolai könyvtárban meg van még az az újtestamentum, a mely hajdan tulajdonát képezte, s abban egyéb jegyzései mellett egy ilyen jegyzet is olvasható: »1720, 27 die septembris. Az én kegyelmes Istenemnek kegyes engedelméből végeztem el e könyvnek olvasását 12 és 1 óra között, kiért legyen áldás nékie örökkön-örökké.» Vajjon hányan tették meg utána ezt, hányan vették igénybe »a kegyelmes Isten kegyes engedelmét?!«

*

A biblia mint vigasztaló. Egy öreg tengerész, mikor meghalt, többek közt egy bibliát hagyott hátra. A biblia első lapjára kevéssel halála előtt ezt irta: »Ezt a bibliát 1781-ben kaptam ajándékul a vasárnapi iskola szorgalmas látogatásáért. 53 évig volt a biblia birtokomban. 41 évet töltöttem a tengeren. Ez idő alatt 45 tengeri csatában vettem részt, 13-szor kaptam sebet, 3-szor szenvedtem hajótörést, egyszer elégett a hajónk, 2-szer borult föl velem a csolnak, 15-ször voltam veszedelmes betegségben. És ez alatt mindég a biblia volt az én vigasztalóm . . .«

*

Dickens Károly, a kiváló angol iró 1865. bocsátotta ki az apai házból legkisebb fiát. Nemsokára rá a fiú egy csomagot kap, a melyhez egy levél volt csatolva, melyből a következő tanúságos sorokat idézzük: ». . . Egy új testámentomot is csatolok könyveidhez, azon oknál fogva — mert ez a legjobb könyv, mely eta világ valaha ismert és ismerni fog és mert ez néked ama lehető legjobb utasításokat adja, a melyeket egy magasra s kötelességhűségre törekvő embernek követnie kell. Mikor többi testvéreid, egyik a másik után — elmentek az apai hajlékból, mindeniküknek ugyanezen szavakat irtam, a melye ket most hozzád is intézek s arra kértem őket, hogy e könyv által hagyják magokat vezettetni, tekintet nélkül az emberi magyarázatokra s találmányokra. Annál jobban lesz tehát előtted érthető, ha én a keresztyén vallás igazságára s szépségére figyelmeztetlek, lehetetlennek tartva azt, hogy a jóból messze eltévelyedhess, ha azt alázatosan s szived mélyéből magasra fogod becsülni. Ne hagyj fel soha amaz üdvös szokással, hogy reggel és este csendben imádkozzál. Én sohasem mulasztottam el azt s ismerem vigasztaló erejét . . .«

*

Egy néger fejedelem bámulva nézte Anglia nagyságát s hatalmát és kiváncsi volt megtudni, miben rejlik e nagyság titka. Ez irányú kérdésére Viktória angol királynő nem büszke hadihajóit vagy gazdag korona-kincseit, vagy bátor katonáit, vagy hajókkal zsúfolt tengeri kikötőit mutatta meg, hanem egy bibliát küldött át neki ezen szavakkal:

»Isten igéje Anglia nagyságának a titka.«

*

Egy öreg bányász a szomszéd faluba igyekezett Az úton jezsuiták csatlakoztak hozzá s vele beszélgetvén, csakhamar észrevették, hogy ő az általuk gyűlölt evangyéliomi valláson van. Mindenféle furfangos kérdésekkel zavarba akarták hozni, hogy ev. hitének elhagyására birják, de az öregnek volt mindig ügyes kitérő felelete. — Mikor pedig a jezsuiták látták, hogy czélt nem érnek, előszedtek néhány könyvet a »szentek életéről és csodatetteiről« s átadván neki mondák, hogyha kedves lelkének az üdvössége, olvassa azokat szorgalmasan, mert ő neki, egyszerü tanulatlan embernek szüksége van ezekre, s ezek átmutatása nélkül soha se ismerheti meg az igaz hitet, mely már itt a földön boldoggá teszen.

Az öreg azonban mosolyogva kihúzta köpönye alól a *Bibliát*, melynek fedelén a földgömb és a félette ragyogó napnak képe volt látható ezen felirással: »Elég az egész világnak.« Rámutat a feliratra és a pátereknek ezt mondja: »Uraim! én is ezt mondom. Ha e könyv az egész világnak elég, ugy nekem szegény, tanulatlan embernek is elégséges, hogy lábaimnak szövetneke s ösvényemnek világa legyen, hogy a mennybe vezető utat megtaláljam és az örök élet koronáját elvegyem.« (Zsolt. 119, 105. Ján. Jel. 2, 10.)

Hazai és külföldi hirek.

A budapesti ev. gyülekezet iskoláinak nyilvános osztály-vizsgái a következő rendben fognak megtartatni: 1. jun. 14-én d. e. 9—12: a IV. polg leányosztály. 2. jun. 15-én d. e. 9—12: a III. polg. leányosztály. 3. jun. 16-án d. e. 9—12: a II. polg. leányosztály. 4. jun. 16-án d. u. 3—6: az I. polg. leányosztály. 5. jun. 17-én d. e. 10: a polg iskola növendékeinek énekvizsgája. 6. jun. 18-án d. e. 8—10: a II. elemi leányosztály. 7. jun. 18-án d. e. 11—1: az I. elemi leányosztály. 8. jun 19-én d. e. 9—12: a III. elemi leányosztály. 9 jun. 21-én d. e. 9—12: a IV. elemi leányosztály. 10 jun 22-én d e. 9—11: az I. elemi fiúosztály. 11. jun. 23-án d. e. 9—11: a II. elemi fiúosztály. 12. jun 23-án d. u. 4: a III. és IV. fiúosztályok énekvizsgája. 13. jun. 24-én d. e. 9—12: a III. elemi fiúosztály. 14. jun. 25-én d. e. 9—12: a IV. elemi fiúosztály. — *A jövő tanévre vonatkozó értesítés.* 1. Az 1897/98-iki tanév szeptember 1-én kezdődik, a rendes oktatás 7-én. 2. Szeptember 1., 2. és 3-án 8—12 óráig csakis prot. növendékeket irunk be; szeptember 4. és 6-án délelőtt 8—12-ig pedig azon más felekezetü növendékeket, kik már a lefolyt tanévben is ezen intézetbe jártak. Miután az ág. hitv. ev. főgymn. I. osztályába való felvételnél a mi IV. osztályunkat jó eredménynyel végzett fiúk elsőbbségben részesülnek, különösen kérjük a t. szülőket, ha fiaikat jövő évre a mi gymnasiumunkba akarják járatni, hogy az illető fiúkat még ezen tanév befejezte előtt Lux Ede osztálytanítónál előjegyeztessék, a beiratási időt (aug. 30. és 31-ét d. e. 8—12-ig) el ne mulaszszák és akkor a

szükséges iratokat: 1. a születési okmányt, 2. a IV. elemi osztályról szóló iskolai és 3. a szabályos himlőoltási bizonyítványt okvetlenül magukkal hozzák, mert csak ezen feltételek pontos betartásával számíthatnak biztos felvételre.

A bányakerületi leánynevelő-intézetben Aszódon a zárvizsgák az idén f. é. jun. 16-tól 19-ik következő rendben tartatnak: szerdán jun. 16-án d. e. 9—12-ig az I. polg. leányosztály, d. u. 3 5-ig az I. és II. oszt. zene-vizsgája, utána torna-vizsga; csütörtökön jun. 17-én d. e. a II. polg. osztályé; pénteken junius 18-án d. e. a III. osztályé, d. u. a III. és IV. osztály zene-vizsgája; szombaton jun. 19-én d. e. a IV. polg. osztályé.

A soproni ev. diakonissza-intézet. Örömmel olvassuk, hogy a diakonissza-ügy, a melyre nézve lapunk 7., 9., 10. és 12. számaiban t. olvasóinkat tájékoztattuk, lassanként nálunk is fejlődésnek kezd indulni. Említettük, hogy a soproni gyülekezet Pozsonyból kért diakonisszákat, s most azt olvastuk, hogy a diakonissza-ügy a soproni gyülekezet kebelében, alig két évi fennállása óta, immár mély gyökeret vert s a hívek minden rétegében folyton fokozódó részvétnek s élénk érdeklődésnek örvend. Az alapító tagok száma 54, a rendes tagoké pedig 414. Az évi bevétel 1645 frt 13 kr. volt, a vagyon pedig 719 frt 71 krral gyarapodott s összesen 13,341 frt 89 krra emelkedett. De még az áldozatkészség ezen szép példáinál is fényesebben beszél a két diakonissza nővér zajtalan és feltünés nélküli, de annál áldásosabb müködése, kik 41 beteget 98 napon s 222 éjjelen át ápoltak s e mellett a hívek között 696 beteglátogatást végeztek. A nővérek ezen emberfeletti munkán kivül, lakásukon vasárnapi s csütörtöki áhítatossági összejöveteleket is tartottak, melyek különösen a gazdag polgárleányok részéről folyton fokozódó látogatottságnak örvendenek s közvetve az ő müködésüknek, illetve lelki befolyásuknak tulajdonítható az is, hogy Sopronból az első hajadon, Lenk Zsófia felvétette magát mint diakonissza-növendék a pozsonyi anyaházba. Mindez azt mutatja, hogy a diakonisszák működése, kik a pozsonyi anyaházból a legjobb szellemet hozták magukkal, nagy áldására vált a soproni gyülekezetnek. — Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a soproni felső esperességben már egy másik gyülekezet is rajta van, hogy kebelében a diakonissza-intézményt meghonosítsa, ez t. i. Locsmánd, hol Pacher egyháztanácsos már előbb 300 frt, most pedig Jány Ferencz soproni kereskedő, mint egyházfelügyelő 500 frtot adott, diakonissza-alap létesitésére, mely összeg az időközi kamatokkal már csaknem 1000 frtra emelkedett. Locsmánd lenne tehát hazánkban az első falusi gyülekezet, mely diakonisszát fog alkalmazni. Vajha más gyülekezeteink is meghonosítanák e nemes intézményt saját javukra s közegyházunk javára!

Keresztyén otthon. Párisban, ebben a nagy világvárosban, hol a bűn annyira nyomorgatja az embereket, egy római vallásban nevekedett nőnek az a gondolata támadt, hogy a fiatal nők, különösen leányok védelmére társadalmi úton kellene valamit tenni. Régóta tervezgette egy keresztyén otthon létesítését, de nem mert belefogni, mert nem akarta római papi befolyás alá adni. Nemrég meglátogatta az evangéliumi protestáns ifjúsági egyesületet, s ott arra az elhatározásra jutott hogy ennek mintájára, az írás alapján hozza létre. Rábizta a terv megvalósitását a párisi keresztyén egyesületre, átadván 3`0.000 frtot ezen czélra. Hat evangeliumi férfi állt az ügy élére, kik már vásároltak is szükséges házat kerttel együtt. Az épületben lesz nagy étterem, olvasóterem, könyvtár és harmincz lakó szoba Többnyire munkás leányok találnak helyet az otthonban, kiknek a téli hónapokban itt meleg szobáik lesznek és rendes dolgozó helyiségek.

Tranovszky belmissziói egylet. Tudnivaló, hogy a felvidéki tótajkú ágh. ev. hivek a mult évben egy belmissziói egylet megalkotásába fogtak bele, a melyet a hires tót énekköltő, Tranovszky György nevéről neveztek el s a melynek czélja a vallásos szellem ápolása a tótajkú ev. hivek között, különösen vallásos iratok kiadása és terjesztése által. Az egylet annak idején el is küldötte alapszabályait a püspök urakhoz, a kik tekintve az egylet nemes czélját, azt örömmel üdvözölték, kifogásolták azonban azt, hogy az egylet az egyházi hatóság helybenhagyó nyilatkozata nélkül magát már megalakultnak nyilvánította. Most május 12-én a »Tranovszky-egylet« Rózsahegyen Fábry J. ev. lelkész elnöklete alatt szervezkedő gyűlést tartott, a melyen elhatározta, hogy a püspök urak utasításához képest alapszabályait megerősítés végett az egyetemes gyűlés elé terjeszti, s az alapszabályokba egy új pontot vesz fel, a mely az egyházegyetem legfőbb felügyeleti jogát biztosítja. A mint az elnöki jelentésben olvassuk, az egylet szép támogatásnak kezd örvendeni, a mennyiben már eddigelé is 59 alapító, 67 rendes és 56 pártoló tag jelentkezett.

Jótékonyság. A Selmeczen elhunyt *Heincz Emilia* úrnő, Händel V. lelkész úrnak az anyósa, az ottani ev. egyháznak hagyományozott 1000 frtot, az ev. nőegyletnek 1000 forintot, a városi szegényeknek 1000 frtot és a városi kórháznak 500 frtot. — A soproni ev. lelkészi kar jelentésében olvassuk, hogy özv. *Munker Anna* úrnő a diakonissza-egylet felvirágoztatására tett 8000 frt alapítványon felül újabban az alapítandó ev. legény-egylet czéljaira 1200 frt, »a lelkészek javára, folyton szaporodó teendőik körül kifejtett buzgó munkálkodásuk méltánylásául« 3600 frtot adományozott. Özv. *Kiss Károlyné* úrnő pedig a diakonisszák által vasárnaponként a serdülő hajadonokkal tartatni szokott házi ájtatosság emelése czéljából 200 frton egy díszes harmoniumot szerzett. — E kegyes úrnők valóban megértették a nagy apostol intését: *Azoknak, a kik gazdagok e világon, hagyd meg . . . hogy jól cselekedjenek, legyenek gazdagok jó cselekedetekben, szíves adakozók, a magokéból másokat részeltetők.* (I Tim. VI. 17—18.) A jó Isten áldása nyugodjék az adományon és adományozón!

Budapest, 1897 Buschmann F. könyvnyomdája. (Harisch-bazár).